

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СТІЙКОСТІ ТА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

*Ю.О. Джерелюк, к.е.н., доцент
Херсонський національний технічний університет*

Основними проблемами функціонування сучасних підприємств в умовах жорсткої конкуренції є їх залежність від впливу ринкової кон'юнктури та незабезпеченість інструментами захисту від впливу негативних факторів зовнішнього середовища. Для більшості підприємств ситуація ускладнюється ще і тим, що підприємства не мають можливості оперативно реагувати на вимоги ринку, що негативно впливає на їх стійкість. У цих умовах найважливішого значення набувають питання забезпечення стійкості підприємств.

З точки зору розвитку теорії стійкості підприємства видається особливо важливим взаємозв'язок термінів «стійкість» і «розвиток», які повинні розглядатися спільно, а не в протиставленні один одному. Дослідження питань прояву стійкості економічних систем, у тому числі стійкості підприємств, показало відсутність на сьогоднішній день єдиної загальної думки з визначення поняття «стійкість». У сучасній вітчизняній і зарубіжній економічній літературі існує декілька підходів до визначення сутності категорії «стійкість». Можна виділити спільну рису наведених означень як здатність до збереження певної стабільності стану під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Орієнтація на подолання внутрішніх протиріч та дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища забезпечує цілісність системи, але унеможлиблює її розвиток. Варто відзначити, що філософія формування стійкості повинна ґрунтуватися на визначенні балансу стійкості підприємства та можливостей його розвитку, оскільки розвиток руйнує його рівновагу, внаслідок іманентності дискретних стрибків, які і створюють стан нестабільності. Кондаурова Д.С. вважає, що стійкість – це здатність системи забезпечити сталість компонентів свого внутрішнього середовища за рахунок зміни структури певних елементів і способів взаємодії з навколишнім середовищем [1, С. 19].

Басовський Л.Ю. розглядає кілька видів стійкості. Перш за все, це «стійкість функціонування», яка розглядається по відношенню до структури або функцій системи, під «стійкістю функціонування» вчений розуміє здатність системи зберігати задані властивості і параметри в ході діяльності і в умовах дії зовнішніх збурень, тобто в стійкій функціонуючій системі зберігається певний режим руху ресурсів і параметрів функціонування, причому, як зазначає Басовський Л. Ю., це можуть бути параметри, що забезпечують сталість середніх темпів зростання. Однак стійкість може бути і небажана, якщо система не сприймає будь-які необхідні управлінські дії, коли потрібно внести зміни в її функціонування. «Стойкість розвитку» за визначенням Басовського Л.Ю. – це «незмінність деяких властивостей і пов'язаних з цими властивостями параметрів, незважаючи на безперервну зміну системи» [2, С. 18]. На нашу думку, з точки зору розвитку теорії стійкості підприємства видається особливо важливим взаємозв'язок термінів «стійкість» і «розвиток», які повинні розглядатися спільно, а не в протиставленні один одному. Для економічних систем характерне поєднання стійкості функціонування (цілісності) і стійкості розвитку системи, її здатності до адаптації і переходу на якісно новий рівень розвитку під впливом сукупності факторів виникнення кризи. Аналіз робіт провідних учених показав, що вирішення проблем розвитку підприємства супроводжується визначенням та аналізом стійкості. Куц Л.Л. досліджуючи питання взаємозв'язку між розвитком та стійкістю, робить висновки, що між цим поняттями доволі не простий зв'язок. Щоб підприємство залишалось стійким, воно повинно безперервно розвиватися. Якщо підприємство не розвивається, не збільшує свій потенціал, то його можливості щодо ефективної адаптації до змін ринкових умов знижуються. Тобто знижуються можливості виживання, опірність і пристосовуваність до внутрішніх і зовнішніх загроз. Отже, розвиток потрібен, щоб залишатися підприємству стійким. Для розвитку підприємства потрібен такий економічний ріст, який зберігає або ж зміцнює стійкість. Економічний ріст має забезпечувати збалансовану стійкість в часі [3, С. 5]. Функціонування містить розвиток і в той же час є його

живильним середовищем, розвиток руйнує багато процесів функціонування, але створює умови для його більш стійкого здійснення. Таким чином, виникає циклічна тенденція розвитку, яка відображає періодичне настання криз. Таких саме поглядів стосовно взаємозв'язку стійкості та розвитку дотримуються вчені Яшин М.С. та Григорян К.С.: «стійкість підприємства – це здатність підприємства протистояти дестабілізуючого впливу факторів зовнішнього середовища, зберігати цілісність структури під впливом факторів внутрішнього середовища, переходити на більш високий якісний рівень свого розвитку» [4]. Броїло О. В. вважає, що найбільш важлива особливість змісту поняття «стійкість» стосовно до економічної системи полягає в тому, що воно відображає здатність об'єкта зберігати свою цілісність як системи (тобто безперервно функціонувати як єдине ціле) і одночасно розвиватися (прогресувати), навіть, незважаючи на негативний вплив факторів зовнішнього середовища [5, С. 46]. Отже, стійкість економічних систем характеризує одночасно параметри функціонування і розвитку.

Список використаних джерел

1. Кондаурова Д. С. Совершенствование механизма управления устойчивым развитием промышленного предприятия : дисс. ... кандидата эконом. наук : 08.00.05 / Кондаурова Диана Сергеевна. – Самара, 2015. – 208 с.
2. Басовский Л. Е. Прогнозирование и планирование в условиях рынка : учебное пособие / Л. Е. Басовский. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 260 с.
3. Куц Л. Л. Стратегічна стійкість підприємства : навч. посібник / Л. Л. Куц. – Тернопіль : Інфотехцентр, 2011. – 180 с.
4. Яшин М.С. Методологические аспекты обеспечения устойчивости предприятия / М. С. Яшин, Е. С. Григорян // Вестник СГСЭУ. – 2014. – № 5 (54). – С. 114-116.
5. Броило Е. В. Методология управления экономической устойчивостью коммерческой организации: дисс. ... доктора экономических наук : 08.00.05 / Броило Елена Валериевна. – Екатеринбург, 2009. – 318 с.